

Pytania sondujące - edukacja włączająca i 4 filary szkoły otwartej

Droga Dyrektorko, Drogi Dyrektorze!

Poniżej znajdziesz pytania służące do orientacji w problematyce włączania wszystkich uczniów w życie szkoły. Możesz użyć ich samodzielnie lub w porozumieniu z nauczycielami, rozpoczynając dyskusję na temat: “Na ile nasza szkoła jest instytucją włączającą wszystkich uczniów”

Pytania pochodzą z materiału powstałego w ramach międzynarodowego projektu "[Soci@LL. Otwarta Szkoła](#)", w którym CEO było partnerem.

Zachęcam do zapoznania się z całym materiałem - znajdują się tam jeszcze inne pytania oraz wskazówki do interpretacji odpowiedzi.

Filar 1 - widoczność

1. Wyobraź sobie, że przychodzisz do budynku szkoły nie jako nauczyciel lub dyrektor, ale jako uczeń. Wyobraź sobie, że przychodzisz do szkoły jako:
  - a) uczeń, który przyjechał z innego kraju kilka tygodni temu i nie mówi w twoim języku;
  - b) uczeń, który jest ateistą;
  - c) uczeń z niepełnosprawnością fizyczną;
  - d) uczeń będący członkiem społeczności LGBTQA;
  - e) uczeń wychowywany przez jednego rodzica;
  - f) wyobraź sobie konkretnego ucznia, który chodzi do twojej szkoły i jego sytuacja życiowa najbardziej różni się od twojej.

Jakie byłoby twoje pierwsze wrażenie dotyczące wyglądu szkoły i przestrzeni szkolnej?

Czy czuł(a) byś się jak „u siebie” czy raczej obco?

Które elementy przestrzeni szkolnej wpływałyby na twoje samopoczucie pozytywnie a które negatywnie?

2. Pomyśl o tożsamościach, o których łatwo lub trudno otwarcie dyskutować w szkole.

Czy myślisz, że poniższe sytuacje mogłyby się przydarzyć?

- a) Uczeń, którego nie stać na udział w wycieczce szkolnej, czułby się komfortowo, dzieląc się tą informacją z uczniami z klasy i nauczycielem.
- b) Uczeń, którego rodzeństwo jest chore psychicznie (ma depresję lub schizofrenię) czułby się komfortowo, dzieląc się tą informacją z uczniami z klasy.
- c) Nauczyciel, który jest w związku homoseksualnym czułby się komfortowo, pokazując zdjęcia swojego partnera/partnerki innym pracownikom szkoły.
- d) Nauczyciel, który ma poczucie przegranej po ciężkiej sytuacji w szkole podzieliłby się tym otwarcie z innymi pracownikami szkoły, w tym z dyrekcją.

- e) Uczeń wychowany jako Świadek Jehowy miałby okazję opowiedzieć o swojej wierze podczas zajęć.
- f) Jaki ma to wpływ na kulturę szkoły oraz poszczególnych uczniów z grup mniejszościowych?

Filar 2 - wzmocnienie

1. Wyobraź sobie, że wchodzisz do swojego gabinetu jako uczeń lub rodzic. Jakie odniósłbyś/odniosłabyś wrażenie? Co byś odczuł(a) lub jakie byłyby twoje skojarzenia?

Zaznacz odpowiednie słowa.

neutralny, napięty, dystans, oficjalny, nieoficjalny, ważny, równy, pozycja, odprężony, współpraca, otwarty, dyscyplina, kreatywność, gościnnieść, sztywność, normy, hierarchia, rozmowa, kontrola, przyjazny, wsparcie

2. Pomyśl o zajęciach dodatkowych dostępnych w szkole. Które z nich są:
  - inicjatywą nauczycieli, szkoły i prowadzane przez szkolny personel dla uczniów?
  - inicjatywą nauczycieli, szkoły, lecz prowadzone przez uczniów?
  - inicjatywą uczniów i przez nich prowadzone?
  - inicjatywą rodziców?

Filar 3 - włączanie

1. Czy zgadzasz się ze stwierdzeniem: „Dzieci nie wiedzą, czego naprawdę potrzebują i co jest dla nich dobre“ Na jakich założeniach i wartościach opiera się twoja odpowiedź?

Czy zgadzasz się ze stwierdzeniem: „Dzieci są za małe, aby decydować o ważnych sprawach“ Na jakich założeniach i wartościach opiera się twoja odpowiedź?

2. Podczas kolejnego spotkania rady pedagogicznej lub innego spotkania personelu szkolnego zaobserwuj, kto mówi więcej, a kto mniej. Zapisz listę nazwisk oraz zanotuj (lub poproś kogoś o to), jak często zabiera głos każdy uczestnik i w jakiej kolejności. Z czego to wynika?

Zastanów się, które z tych czynników mogą być istotne:

- stanowisko i staż pracy (uczestnicy z krótszym stażem, zajmujący niższe stanowiska mogą nie czuć się swobodnie, wyrażając swoją opinię lub mogą uważać, że nie jest ona ważna; może to być również związane z hierarchią przedmiotów w szkole, a w rezultacie czyjaś praca może zostać uznana za ważniejszą);
- płeć (kobiety często wypowiadają się mniej podczas spotkań grupowych);
- zaangażowanie i zainteresowanie (czy tematy i pytania dyskutowane na spotkaniu są uważane za istotne przez wszystkich uczestników?);

- dynamika i hierarchia grupy (ustalone role i związki między uczestnikami, do których osoby już przywykły);
- ogólna atmosfera dyskusji (jak ludzie reagują na niepopularne głosy „mniejszości”? W jaki sposób się nie zgadzają lub mówią o różnicach?);
- związki pozaszkolne (kto kogo lubi, kto z kim jest spokrewniony itd.)

Jak możesz wykorzystać tę wiedzę?

Filar 4 - współpraca

1. Pomyśl o okazjach, gdy szkoła komunikuje się z rodzicami. Ułóż je w kolejności od najczęstszej do najrzadszej.
  - problemy z zachowaniem, ocenami, rozwojem ucznia
  - pozytywne informacje na temat postępu i osiągnięć ucznia
  - sprawy organizacyjne (dokumenty, przepisy, polityki)
  - oczekiwanie zaangażowania (oczekujemy zaangażowania rodzica w organizację szkolnych wydarzeń, wycieczek itd.)

Jakie emocje i postawy wobec szkoły są wzmacniane w ten sposób wśród rodziców?

Pomyśl o rodzicu, którego dziecko:

- przeprowadziło się z innego kraju i nie mówi w lokalnym języku
- posiada pewne spektrum autyzmu
- powtarza klasę.

Czy te czynniki zmieniłyby powyższe odpowiedzi?

2. Czy podczas szkolnych rad lub innych spotkań personelu szkolnego jest przestrzeń i czas, aby porozmawiać o problemach i wyzwaniach związanych z różnorodnością? Jeśli nie, jak można stworzyć taką możliwość?

Przemysław Kluge
ekspert CEO ds. rozwoju dyrektorów i dyrektorek